

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОВС У РОЗБУДОВІ
ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ**

Матеріали V

Міжнародної науково-практичної конференції

Частина 2

(26 квітня 2013 р.)

Одеса
ОДУВС
2013

УДК 351.74
ББК 67.401.133
Р68

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової
Р68 держави : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., ч. 2,
26 вітня 2013 р. — Одеса : ОДУВС, 2013. — 168 с.

До збірника ввійшли матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Роль та місце органів внутрішніх справ у розбудові демократичної правової держави» за такими напрямками: актуальні проблеми правового та соціально- економічного розвитку держави, актуальні проблеми адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності ОВС; актуальні проблеми досудового слідства та оперативно-розшукової діяльності; актуальні проблеми професійної підготовки працівників ОВС.

УДК 351.74
ББК 67.401.133

РЕФОРМУВАННЯ МІЛІЦІЇ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ

Реформування системи правоохоронних органів викликано низкою причин, пов'язаних з такими факторами: європейський вибір нашої країни, намагання інтегруватись в європейський демократичний простір; відсутність сильних і авторитетних правоохоронних органів, глибоких правових традицій у суспільстві; курс України на поглиблення демократичних реформ; наявність відголосів старого досвіду в діяльності державного механізму, а також кризові явища перехідного періоду, які нерідко ускладнюються бюрократизацією управлінських установ, криміналізацією суспільства, корупцією та діяльністю тінювих структур в економіці [1, 23].

Тому слід зауважити, що "сучасні українські правоохоронні органи і спецслужби у нинішньому вигляді не відповідають європейським стандартам і тим самим можуть гальмувати реалізацію євроінтеграційної стратегії нашої держави" [2, 62]. Тому реформа має бути спрямована на відмову від певних стереотипів, руйнування старих традицій, відмову від консервативних поглядів, вироблення нової ідеології та філософії. Сьогодні реформу правоохоронних органів можна розглядати як стратегію життя, стратегію розвитку й діяльності держави. Йдеться, насамперед, про удосконалення роботи МВС, оптимізацію його структури, функціональних особливостей, приведення їх у відповідність до суспільних вимог, інтеграційних процесів, які відбуваються у світовому співтоваристві і в Європі, з тенденціями розвитку транснаціональної злочинності [3].

Вже сьогодні правоохоронні органи щонайменше у два рази перевищують за чисельністю Збройні сили України і становлять понад 1 % від населення України і це за умови, що армія й надалі буде скорочуватись. Натомість тільки загальна чисельність Міністерства внутрішніх справ України становить 324 400 осіб, у тому числі 240 200 осіб рядового і начальницького складу [4]. Таким чином, нескладні підрахунки показують, що на одного працівника припадає приблизно 120 громадян України, також немовлять. У цьому дослідженні з усієї системи правоохоронних органів ми більше уваги приділяємо аналізу органів внутрішніх справ. Ці органи є найчисельнішою ланкою в системі правоохоронних органів. Складовими ОВС є міліція, органи попереднього слідства, внутрішні війська.

ОВС забезпечують: а) правопорядок у державі, особисту безпеку громадян, прав, свобод і законних інтересів; б) охорону різних форм власності; в) екологічну безпеку; г) охорону культурно-виховної діяльності держави та ін. Отже слід зазначити, що "... працівники органів внутрішніх справ безпосередньо здійснюють державні функції або створюють умови для їх здійснення іншими державними органами і посадовими особами" [5, 24].

Сьогодні назріла потреба "активного реформування" ОВС України, насамперед підрозділів міліції, перетворити силове, мілітаризоване, авторитарне відомство, у діяльності якого переважають примус і каральний чинник, на справді в правоохоронний орган європейського зразка, який забезпечував би реалізацію наданих йому повноважень, здійснював відповідне обслуговування населення, виходячи з пріоритетності прав і свобод людини.

Реформування будь-якої системи починається зі структурних змін. Саме структурні формування – її основний елемент, вважає М. Корнієнко. Міліція в Україні є кісткою системи Міністерства внутрішніх справ. Це та ланка, "яка здійснює запобігання злочинам, їх розкриття, займається розслідуванням, виконує адміністративні функції міліції, охорону громадського порядку, забезпечує безпеку руху на транспорті і вирішує цілий ряд інших життєво важливих питань" [6].

Саме на міліцію покладається здійснення функції державного примусу, що є важливою формою забезпечення виконання приписів законодавчої влади. Перед нею поставлено певні завдання й визначено основні принципи діяльності – справедливість, законність, гласність, гуманізм.

В українському суспільстві працівник міліції розглядається як посадова особа та представник влади, який має певний обсяг специфічних, властивих саме цій категорії осіб ознак: "реалізує завдання, пов'язані з покладеним на нього обов'язків із захисту прав людини, інтересів суспільства та держави; обіймає посаду в державному озброєному органі виконавчої влади з відповідним обсягом владних повноважень і правом застосування заходів примусу; наділений повноваженнями, що дозволяють виконувати юридично значимі дії, обов'язкові для виконання іншими посадовими особами та громадянами; посадові повноваження працівника не обмежуються межами одного відомства; працівник захищений законом від втручання в його службову діяльність" [7, 60].

Для розв'язання поставлених завдань міліція орієнтується на охорону прав і свобод людини й громадянина. Права й свободи особи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності усіх державних і виконавчих органів. Рівень дотримання прав і свобод людини, їх практичної реалізації є головним критерієм, за яким оцінюється рівень демократії у державі.

Враховуючи ці вимоги, завдання щодо поліпшення рівня охорони правопорядку, захисту населення від злочинних посягань, дотримання законності, ставлення населення до діяльності міліції, діяльності ОВС набула в нашому суспільстві якісно нового змісту. Сучасні умови розвитку української державності вимагають принципово нових юридичних і моральних засад у діяльності міліції, спрямованих на гуманізацією чинного законодавства, підвищення інтересу до загальнолюдських цінностей, поваги до гідності кожної окремої людини, визнання її надзвичайно високої цінності. Ці обставини вимагають від працівників міліції високої професійної та загальнолюдської культури, неупередженості у діях, слугувати людині, захисту її свободи та дотриманню справедливості.

У своїй діяльності міліція орієнтується на визначальну роль природного права в життєдіяльності суспільства, загальнолюдські цінності, вимоги чинної Конституції України. Крім того, діяльність міліції регламентується законами України: “Про міліцію” (1990 р.), “Про оперативну-розшукову діяльність” (1992 р.).

Ураховуючи орієнтацію України на європейську інтеграцію, першочергову увагу держави має бути приділено визначенню місця й статусу міліції в українському суспільстві, що дозволить правильно будувати державну превентивну стратегію. Основні вимоги, що ставляться до міліції, зумовлено європейським вибором нашої країни, процесом євроінтеграції. Серед принципів, які мають при цьому бути покладені за основу при реформуванні міліції, важливі такі: чітка узгодженість норм усіх галузей права, які регламентують діяльність працівників міліції; остаточна департизація міліції та поступова децентралізація управління з метою розширення ініціативи керівників у роботі з персоналом і розвиток форм громадянського контролю; орієнтація на громадську думку як на один з основних критеріїв ефективності діяльності міліції; професіоналізм, компетентність та високі моральні якості як основна запорука кар’єри в системі ОВС; безконфліктне співіснування особистих, корпоративних і державних інтересів; проєктивний, випереджаючий підхід у розробленні заходів соціального захисту особового складу для нейтралізації криміногенного впливу; пріоритет індивідуальної відповідальності кожного працівника за виконання покладених обов’язків; інтегрованість ОВС України в систему міжнародних поліцейських асоціацій.

Серед правових заходів реформування органів міліції насамперед слід привернути увагу на максимально можливе приведення їх повсякденної роботи відповідно до міжнародних стандартів у галузі правоохоронної діяльності. З огляду на це актуальним стає питання, що потребує вирішення на рівні держави, - це ратифікація фундаментальних програмних документів, якими є: Декларація про поліцію, прийнята в травні 1979 р. Асамблеєю Ради Європи, та Європейський кодекс поліцейської етики, прийнятий Комітетом міністрів Ради Європи у вересні 2001 р. [4, 359].

Одночасно на кардинальний перегляд заслуговує Закон України “Про міліцію”, де мають бути закріплено не тільки зазначені основні принципи роботи міліції у сучасному суспільстві, а й чітко сформульовані права та обов’язки працівників, умови їх реалізації для зведення до мінімуму небажаних дискреційних повноважень посадових осіб.

Традиційне розуміння міліції як силової структури державної влади від початку не передбачає можливості передачі частини владних послуг громадянам і недержавним юридичним особам, оскільки це потенційно небезпечно з огляду на можливість виникнення корупції та децентралізації влади. Саме тому європейські країни поступово трансформували силову функцію поліції в сервісну, задекларувавши надання послуг населенню як одне з пріоритетних завдань останньої у сучасному суспільстві. При цьому вважається неприпустимим змішування обслуговуючої функції з виконанням поліцією обов’язкових адміністративних завдань – безкоштовного консультування населення, видачі паспортів і посвідчень водія, охорони об’єктів тощо. Силовий стиль, на противагу сервісному, заважає міліції стати дійсно відкритою у своїй роботі для громадського контролю, що значно підвищує ризик виникнення серед працівників корупції та неетичної поведінки. Сьогодні діяльність працівників міліції України, хоча й зазнала реформаційних змін, однак залишається в межах традиційного силового підходу, орієнтованого на боротьбу зі злочинністю, як на основний вид правоохоронної діяльності.

Література:

1. Сокольський С.Л. Западногерманские социал-демократы о путях преодоления кризиса “социального государства”. – М., 2001. – 306 с.
2. Сташків Б. Поняття права соціального забезпечення // Право України. – К., 2000. – № 5. – С. 24-27.
3. Соловей Ю.П. Правовое регулирование деятельности милиции в Российской Федерации. – Омск, 1993. – 228 с.
4. Закон України «Про загальну структуру і чисельність Міністерства внутрішніх справ України» від 10.10.2002 № 2925. Zakon2.rada.gov.ua.
5. Сокращение роли государства. Государственное управление и устойчивое человеческое развитие. – UNDP. Региональное бюро для Европы и СНГ. – Июль 1997. – 107 с.
6. Соловей Ю.П. Российское полицейское право: история и современность // Государство и право. – 1995. – № 6. – С. 80-87.
7. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004–2015 р.р.). Шляхом європейської інтеграції. – К., 2004. – 416 с.

Любчик В.Б. ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПОБІГАННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КОРИСЛИВО- НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ.....	85
Макота А. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВСТАНОВЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КАРТЕЛЬНІ ЗМОВИ.....	86
Марговицька О.В. ПРОЦЕСУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ АДВОКАТА ЗГІДНО ПОЛОЖЕНЬ ЧИННОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.....	87
Марценішін Д.М. ОСНОВНІ ЗАХОДИ З ПРОФІЛАКТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС.....	89
Матросова Я.О. ЩОДО ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУК- ЦІЇ.....	90
Мегец Д.М. ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕРПІЛОГО ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ПРАВОПО- РУШЕНЬ.....	92
Мінакова М.В. СУДОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	93
Московченко Д.О. СМЕРТНА КАРА “ЗА” І “ПРОТИ”.....	95
Московченко Д.О. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПОТРЕБА ДОВІЧНОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ В УКРАЇНІ.....	96
Мошак О.В. ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО РЕФЕРЕНДУМУ В УКРАЇНІ: ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ПРИНЦИПАМ РАДИ ЄВРОПИ.....	98
Мошану Г. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОВС ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ’І.....	99
Овакімян М. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ГРОМАДЯН В АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ.....	100
Овакімян М. РЕФОРМУВАННЯ МЛЦЦІ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ПРАВОПОРЯДКУ В УКРАЇНІ.....	102
Онч О. ОБ’ЄКТИ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА В УКРАЇНІ.....	103
Осадча К.С. СУТНІСТЬ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	104
Панімаш Е.Г. СИСТЕМА ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ, ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ.....	106
Панькевич О.О. ТИПОЛОГІЯ КОНФЛІКТІВ.....	107
Пахомов І СТРАТЕГІЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІ- ТИКИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	108
Петросян Г.А. ОСОБЛИВОСТІ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	110
Примачук Я. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	111
Проданчук І.В. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ.....	112
Рикін П.О. ГАБІТОЛОГІЯ: ОЗНАКИ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ У СУЧАСНІЙ КРИМІНАЛІСТИЦІ.....	113